

Grażyna Stoma

KONCEPCJA FUNCJONOWANIA I ROZWOJU Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie

I. Misja Biblioteki

„Jesteśmy PROFESJONALISTAMI, ludźmi otwartymi,
kreatywnymi RZECZNIKAMI zmian”.

Misją Biblioteki jest utrzymanie najwyższego profesjonalnego poziomu działalności w celu aktywnego wspierania procesów edukacyjnych, zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami klientów oraz zaspokajanie potrzeb biblioteczno-informacyjnych użytkowników. Zapewnienie dostępu do źródeł informacji niezbędnych w budowaniu społeczeństwa informacyjnego, rozbudowa informatycznej sieci bibliotecznej. Utrzymanie międzynarodowego Certyfikatu Systemu Zarządzania Jakością ISO 9001:2000.

II. Prezentacja Biblioteki

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie jest jedną z najstarszych bibliotek pedagogicznych w Polsce. Została utworzona 6 kwietnia 1927 r. jako Centralna Biblioteka Pedagogiczna Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego. Pierwsza informacja o Bibliotece ukazała się w „Głosie Lubelskim” w nr 96 z 7 kwietnia 1927 r. Gazeta donosiła:

„Wczoraj 6 b.m. została otworzona przy Kuratorjum tutejszem czytelnia czasopism pedagogicznych i naukowych, oraz biblioteka dla nauczycieli ze szkół powszechnych, oraz średnich zarówno państwowych jak i prywatnych. Czytelnia zaopatrzona jest w 28 czasopism polskich, 4 niemieckich i 6 francuskich i czynna będzie dwa razy w tygodniu (wtorki i czwartki od g. 7-ej do 9-ej). Biblioteka zaopatrzona jest w 1104 dzieł (2000 tomów) i wydawać będzie książki w każdą środę od godz. 7-ej do 9-ej”.

W 1951 r. Biblioteka otrzymała nazwę Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, a w roku 1973 nadano jej imię Komisji Edukacji Narodowej. Od roku 2000 mieści się w siedzibie przy ul. 1 Armii Wojska Polskiego 1.

Biblioteka działa w terenie poprzez swoje filie w następujących ośrodkach:

1. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie

Filia w Bełżycach

24-200 Bełżyce, ul. Bychawska 4, tel. 517 26 18

2. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie
Filia w Bychawie
23-100 Bychawa, ul. Lubelska 2, tel. 566 23 66

3. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie
Filia w Janowie Lubelskim
23-300 Janów Lubelski, ul. Ogrodowa 22, tel. (015) 872 00 33

4. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie
Filia w Kraśniku
23-200 Kraśnik, ul. Armii Krajowej 25, tel. 825 51 32

5. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie
Filia w Lubartowie
21-100 Lubartów, ul. 1 Maja 84, tel. 854 39 77

6. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie
Filia w Opolu Lubelskim
24-300 Opole Lubelskie, ul. Stary Rynek 46, tel. 827 22 95

7. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie
Filia w Puławach
24-100 Puławy, ul. Partyzantów 14, tel. 886 35 03

8. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie
Filia w Rykach
08-500 Ryki, ul. Wyczółkowskiego 10A, tel. 865 15 84

Biblioteka służy w szczególności potrzebom kształcących się i doskonalących nauczycieli, studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli.

1. Zadania Biblioteki

Do zadań Biblioteki należy gromadzenie, opracowanie, ochrona, przechowywanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych, w tym dokumentów piśmienniczych, zapisów obrazu i dźwięku oraz zbiorów multimedialnych, prowadzenie działalności informacyjnej i bibliograficznej, inspirowanie i promowanie edukacji czytelniczej i medialnej, wspieranie działalności bibliotek szkolnych w zakresie organizacji i zarządzania biblioteką, wspieranie nauczycieli w realizacji zajęć dydaktycznych i wewnątrzszkolnego doskonalenia oraz współpraca w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli ze szkołami wyższymi, zakładami kształcenia nauczycieli i placówkami doskonalenia nauczycieli oraz innymi bibliotekami. Po-

nadto Biblioteka organizuje praktyki zawodowe dla studentów i słuchaczy przygotowujących się do zawodu nauczyciela bibliotekarza, organizuje i prowadzi zajęcia edukacyjne i lekcje biblioteczne dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, prowadzi także działalność wydawniczą.

2. Zbiory biblioteczne

Zbiory Biblioteki liczą 339 439 książek, 20 422 roczniki czasopism i 24 081 jednostek ewidencyjnych zbiorów audiowizualnych. Księgozbiór to przede wszystkim literatura pedagogiczna i psychologiczna, dzieła z zakresu filozofii, nauk społecznych, matematyczno-przyrodniczych, technicznych, sztuki, historii, językoznawstwa. Literatura piękna to głównie dzieła klasyków i lektury szkolne. Wartość historyczną i poznawczą mają - ocalałe z pożogi wojennej - zbiory sprzed 1945 roku, liczące około 12 000 książek i 997 roczników czasopism. W księgozbiorze tym znajdują się wielojęzyczne dzieła z psychologii, pedagogiki i innych dyscyplin naukowych. Cennym materiałem badawczym dla historyków szkolnictwa są zachowane publikacje dotyczące pragmatyki nauczycielskiej, sprawozdania szkół z różnych regionów Polski, ustawy szkolne, programy nauczania, podręczniki szkolne, księgi pamiątkowe szkół średnich i wyższych.

Struktura księgozbioru kształtuje się następująco:

- * literatura pedagogiczna - 104 037 wol.
- * literatura psychologiczno-socjologiczna - 30 683 wol.
- * literatura piękna - 61 427 wol.
- * literatura pozostała - 143 292 wol.

Biblioteka prenumeruje 112 tytułów czasopism. Czasopisma pedagogiczne stanowią 70 % ogółu roczników czasopism, pozostałe to pisma naukowe, popularnonaukowe, bibliotekarskie i społeczno-kulturalne.

Zbiory audiowizualne gromadzone są od 1973 r. i należą do największych wśród bibliotek pedagogicznych w Polsce. Udostępniane są wyłącznie nauczycielom szkół i placówek oświatowo-wychowawczych. Na zbiory te składają się wideokasety, taśmy magnetofonowe, płyty gramofonowe, fotosy, przezrocza, ekslibrisy bibliotek polskich i dokumenty elektroniczne.

W 2000 roku, we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Lublinie i Instytutem Goethego w Warszawie, powstała Medioteka Języka Niemieckiego. Zbiory liczące 699 jednostek inwentarzowych służą nauczycielom języka niemieckiego w doskonaleniu metod pracy z uczniem.

Biblioteka udostępnia książki i inne źródła informacji w formie tradycyjnej i elektronicznej, na miejscu i na zewnątrz Biblioteki. Zbiory biblioteczne kompletowane są z myślą o studiującym i doksztalcającym się nauczycielu. Placówka nasza stawia sobie za cel pełnienie roli informatorium, w którym nauczyciel powinien znaleźć wszystko to, co dotyczy szeroko pojętej pedagogiki i dziedzin objętych programami nauczania.

3. Schemat organizacyjny Biblioteki

4. Kadra Biblioteki

W Bibliotece zatrudnionych jest 56 osób w tym: 40 nauczycieli bibliotekarzy (3 nauczycieli dyplomowanych, 27 mianowanych, 5 kontraktowych i 5 stażystów). Nauczyciele aktywnie uczestniczą w stopniach awansu zawodowego, 12 osób kontynuuje staż na nauczyciela dyplomowanego, 5 osób - na nauczyciela mianowanego i 2 osoby - na nauczyciela kontraktowego.

Pracownicy Biblioteki, oprócz swoich zadań statutowych związanych z gromadzeniem, opracowaniem i udostępnianiem zbiorów, uczestniczą w kształceniu i doskonaleniu nauczycieli bibliotekarzy, współpracują z doradcami metodycznymi, prowadzą zajęcia na kursach bibliotekarskich, biorą udział w spotkaniach z bibliotekarzami szkolnymi, a także opracowują dla nich materiały instruktażowe. Udzielają również konsultacji z zakresu spraw związanych z prowadzeniem biblioteki, opracowaniem zbiorów książkowych i pomocy audiowizualnych.

III. Analiza SWOT

Mocne strony:

1. Właściwe działania organu prowadzącego - Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, zabezpieczającego środki finansowe na rozwój Biblioteki.
2. Właściwa lokalizacja Biblioteki i sieci placówek filialnych.
3. Dogodny dla klienta czas otwarcia placówki (codziennie 8.00 - 19.30, w sobotę 8.00 - 15.00).

4. Kadra biblioteczna posiada pełne kwalifikacje - pedagogiczne i bibliotekarskie, przygotowana do tworzenia komputerowej bazy zbiorów.
5. Rozbudowana sieć bibliotek filialnych.
6. Cenne zbiory.
7. Bogate zbiory audiowizualne, jedne z największych wśród bibliotek pedagogicznych w Polsce.
8. Kartoteka zagadnieniowa licząca około 6 500 haseł przedmiotowych.
9. Krótki czas oczekiwania na książkę.
10. Nowoczesne wyposażenie magazynów – regały przesuwne i winda towarowa do transportu książek.
11. Ścisła współpraca bibliotek pedagogicznych województwa lubelskiego, inspirowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego.

Szanse:

1. Pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych.
2. Sieć placówek filialnych pozwalająca na stworzenie jednorodnej sieci informatycznej w województwie.
3. Możliwość utworzenie Internetowych Centrów Informacji Multimedialnej w Bibliotece i filiach.
4. Pozytywny wizerunek Biblioteki wśród nauczycieli, wychowawców, nadzoru pedagogicznego i pracowników samorządowych.

Słabe strony:

1. Brak wystarczających środków finansowych na zakup materiałów bibliotecznych.
2. Brak systemu komputerowego dla sieci bibliotek pedagogicznych.
3. Brak strategicznych sponsorów.
4. Brak sprzętu komputerowego dla czytelników w filiach.
5. Brak szybkiego dostępu do źródeł informacji w filiach.
6. Mała liczba prenumerowanych czasopism spoza dziedziny pedagogiki i psychologii.
7. Brak połączenia z Internetem w filiach.
8. Wysoki koszt utrzymania filii mieszczących się w wynajmowanych lokalach.
9. Mała obsada kadrowa w filiach.
10. Bariery architektoniczne uniemożliwiające korzystanie z bibliotek ludziom niepełnosprawnym.

Zagrożenia:

1. Spadek liczby czytelników spowodowany zbyt małą ilością zakupionych materiałów bibliotecznych.

2. Brak dostępu do nowoczesnej informacji naukowo-technicznej.
3. Zmniejszenie roli biblioteki w procesach edukacji i budowania społeczeństwa informacyjnego.
4. Wzrastające koszty utrzymania filii spowodują ich likwidację.

IV. Zarządzanie strategiczne

Opracowano strategię rozwoju Biblioteki. Koncepcja funkcjonowania zawiera cele strategiczne pierwszego rzędu, które zostały rozwinięte bardziej szczegółowo w celach operacyjnych. Cele strategiczne wraz z celami operacyjnymi i przedsięwzięciami stanowią podstawę do sformułowania programów rozwoju Biblioteki na okresy trzyletnie.

W koncepcji funkcjonowania i rozwoju Biblioteki uwzględniono trzy aspekty:

1. Rozwój personalny,
2. Rozwój organizacji,
3. Rozwój ekonomiczności.

Zdefiniowano cztery główne cele:

1. Wyższa motywacja pracowników,
2. Wzmacnianie poczucia wspólnoty,
3. Zwiększenie orientacji na klienta,
4. Wyższa wydajność.

Tworząc koncepcję funkcjonowania i rozwoju Biblioteki przestrzegano zasady, iż opracowana strategia jest dokumentem otwartym, który z upływem czasu będzie wymagał uaktualnienia i adaptacji do zmieniających się warunków.

Ciągłe dążenie do ideału sprawia, że na przestrzeni lat Biblioteka pokonuje kolejne etapy, aby się do tego ideału zbliżyć. Z upływem czasu zmieniają się tendencje w oświacie i kierunki kształcenia, zmieniają się także oczekiwania klientów wobec Biblioteki, dlatego musimy aktywnie włączać się w przemiany edukacyjne. Biblioteka, jako multimedialne centrum informacji edukacyjnej, musi dostosowywać zbiory i usługi biblioteczne do aktualnych potrzeb czytelników.

Wizerunek Biblioteki odzwierciedla się w misji, zbiorach bibliotecznych, materiałach informacyjnych, wyglądzie biblioteki i sposobie traktowania klienta. Nowe wyzwania i oczekiwania wobec Biblioteki zmuszają nas do ulepszania działań i modyfikowania tego, co robimy. Ważne jest działanie na rzecz jakościowego rozwoju Biblioteki. Wszystkie planowane i podejmowane decyzje zmierzają ku temu celowi. Wysoka jakość usług świadczonych przez naszą organizację w dużym stopniu zależy od personelu. Koncepcja rozwoju Biblioteki, obejmująca rozwój personalny pod hasłem „**Praca w społeczeństwie informacyjnym, to uczenie się przez całe życie**”, wpływa na aktywny udział nauczycieli w awansie zawodowym.

Nauczyciele bibliotekarze podejmują działania mające na celu doskonalenie warsztatu i metod pracy, uczestniczą w zespołach problemowych, podejmują przedsięwzięcia służące Bibliotece i ich rozwojowi, pogłębiają wiedzę i umiejętności zawodowe służące podniesieniu jakości pracy Biblioteki.

Wdrażanie nowoczesnych systemów zarządzania organizacją stało się jednym z kluczowych pojęć i elementem przygotowania naszego kraju do wejścia do Unii Europejskiej. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie, chcąc sprostać tym priorytetom, jako pierwsza biblioteka w Polsce, w 2002 roku ustanowiła i wdrożyła międzynarodowy System Zarządzania Jakością ISO 9001:2000. Sukces nasz poprzedziły dwuletnie przygotowania oraz ciężka praca całego personelu nad opracowaniem i przygotowaniem dokumentów SZJ.

Zakres certyfikacji obejmuje wszystkie obszary działania Biblioteki – gromadzenie i udostępnianie książek, czasopism, zbiorów multimedialnych oraz udzielanie informacji.

W Bibliotece zidentyfikowano i opisano pięć procesów oraz siedem procedur. Najważniejszym dokumentem Systemu Zarządzania Jakością jest Księga Zarządzania Jakością, w której to dyrektor Biblioteki opracował Politykę Jakości, która została zakomunikowana wszystkim pracownikom. Dyrektor zapewnia, że polityka jakości będzie okresowo przeglądana pod względem jej ciągłej przydatności i adekwatności. Dokument ten ustanawia politykę jakości, zadeklarowaną przez dyrektora Biblioteki, w brzmieniu:

„Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Komisji Edukacji Narodowej w Lublinie gromadzi i udostępnia księgozbiór Klientom. Zapewniam, że we wszystkim co robimy, dbamy o jakość, a stawiane cele pozwalają nam uzyskać szybką i ciągłą poprawę. Zatrudniam wysokokwalifikowany zespół Pracowników, któremu zapewniam niezbędne warunki by uczyli się, rozwijali i służyli Klientom Biblioteki swoją wiedzą i zaangażowaniem.

W związku z funkcjonowaniem w naszej Bibliotece Systemu Zarządzania Jakością zgodnego z wymaganiami normy ISO 9001:2000 stawiamy sobie następujące cele, do których będziemy konsekwentnie dążyć:

- * świadczenie usług na poziomie zadawalającym wszystkich naszych Klientów,
- * doskonalenie Systemu Zarządzania Jakością we wszystkich obszarach działalności Biblioteki.

Cele te realizować będziemy poprzez:

- * identyfikację potrzeb Klientów i zaspakajanie ich,
- * podnoszenie kwalifikacji pracowników oraz zapewnienie środowiska pracy sprzyjającego osiągnięciu osobistej i zawodowej satysfakcji,
- * ciągłe nadzorowanie i doskonalenie procesów.

Pracownicy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Lublinie znają politykę jakości, a swoją postawą starają się ją realizować. Dzięki przyjaznemu podejściu do Klienta oraz przyjęciu odpowiedzialności za wszystko, co robimy, mamy zagwarantowaną przyszłość”.

Księga Zarządzania Jakością zawiera także skrócone opisy procesów za-

chodzących w Bibliotece, omawia procedury i przedstawia wzajemne powiązania między nimi, jak również procedury ustanowione dla sprawnej realizacji procesów.

Wdrożony i stosowany System Zarządzania Jakością przyniósł Bibliotece wiele korzyści:

- * uporządkowanie całego obszaru zarządzania Biblioteką,
- * utożsamienie się personelu z celami organizacji,
- * zmianę podejścia pracowników do jakości,
- * nastawienie na klienta,
- * wypracowanie czytelnej struktury organizacyjnej w zakresie odpowiedzialności za świadczone usługi,
- * uznanie u klientów i wzrost ich zaufania.

Opracowując koncepcję funkcjonowania i rozwoju Biblioteki, jako główny element zarządzania, połączono dwie perspektywy - dalekosiężną misję i odległą strategię z rozwiązywaniem szczegółowych celów operacyjnych. Uwzględniono w ramach posiadanych środków finansowych dotychczasowe zasoby pracowni-
cze, System Zarządzania Jakością i infrastrukturę. W procesie prowadzącym do osiągnięcia długoterminowych celów wykorzystano wiedzę teoretyczną i wielolet-
nie doświadczenie pracowników.

Mamy nadzieję, że Biblioteka po wejściu do Unii Europejskiej dostosuje się do tempa zmian zachodzących w systemie oświaty, gdyż edukacja to najlepsza inwestycja w przyszłość. Monitorowanie wdrażania strategii rozwoju Biblioteki jest podstawowym warunkiem realizacji określonych celów, a osiągnięcie rozwoju Biblioteki, pozwalające osiągnąć europejskie standardy, będzie możliwe dzięki zaangażowaniu całego personelu bibliotecznego. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. KEN w Lublinie stanie się wkrótce multimedialnym centrum informacji edukacyjnej.